

چگونه از کودکانمان در برابر کودک آزار جنسی مراقبت کنیم

دکتر جواد محمودی قرائی: فوق تخصص روان پزشکی کودک و نوجوان و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

پیشگیری از این پدیده نیازمند ساز و کارهای وسیع در حوزه‌های مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی است و باید سازمان‌های مختلفی با هم هماهنگ شوند تا بتوانند خدمات پیشگیرانه را به جامعه ارائه دهند. کاهش عوامل خطر از طریق آموزش همگانی، بهبود روش‌های فرزند پروری، درمان بیماری‌های روانپزشکی و پیشگیری از بروز این بیماری‌ها، آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان، پیشگیری از گسترش مصرف مواد مخدر و درمان مبتلایان، بهبود عملکرد خانواده‌ها، کاهش مشکلات اجتماعی افراد، بهبود وضعیت مسکن و وجود فضاهای کافی برای زندگی افراد در کنار هم از جمله مداخلات پیشگیرانه‌ای هستند که در سطح اجتماعی می‌توانند مؤثر باشند. در سطح خانواده نیز خانواده‌ها می‌توانند تمهیداتی را برای پیشگیری از وقوع آزار جنسی برای کودکانشان در نظر بگیرند.

آنچه باید خود والدین انجام دهند:

1- داشتن نظارت کافی بر کودکان و تعاملات آن‌ها با سایر افراد: والدین باید بر تعاملات کودک با افراد غریبه و آشنا نظارت کافی داشته باشند و در هر لحظه بدانند که کودکشان کجاست، با کیست و مشغول چه فعالیتی است. والدین توجه داشته باشند که نظارت بر فعالیت‌های کودک حق و وظیفه آن‌هاست و لازم است این فعالیت‌ها در محدوده نظارتی آن‌ها انجام شوند، به خصوص در مواردی که کودک با افراد بزرگسال یا نوجوانان تعامل دارد. با برقراری مقررات مشخص در این خصوص می‌توان این نظارت را به حداکثر رساند.

2- پیش‌بینی شرایطی که در آن احتمال آزار جنسی برای کودک بیشتر است: در مواردی که براساس شرایط زمانی و مکانی احتمال بروز آزار جنسی افزایش می‌یابد، لازم است والدین مراقبت‌های خود را افزایش دهند. مثلاً در مواردی که افراد بزهکار در همسایگی حضور دارند و یا در ساعات خاصی از شبانه روز که حضور کودک در محیط بیرون از منزل با احتمال بیشتر آزار جنسی همراه است.

3- شناخت عوامل خطر فردی: در صورت وجود برخی عوامل خطر در کودک، مثل عقب‌ماندگی ذهنی، لازم است مراقبت والدین برای کاهش خطر بروز آزار جنسی افزایش یابد.

4- شناخت عوامل خطر خانوادگی: درمان افراد مبتلا به اختلالات روانی یا افراد مبتلا به اختلالات مصرف مواد مخدر، بهبود روابط بین افراد خانواده، تعیین حد و مرز بین افراد و اجتناب از درهم تنیدگی روابط، تأمین فضای کافی فیزیکی برای زندگی افراد و... از جمله عواملی هستند که می‌توانند به کاهش خطر آزار جنسی کمک کنند.

آنچه باید والدین در مورد فرزندان شان انجام دهند:

1- به کودکان در مورد مراقبت از بدنشان آموزش بدهید: به کودکان در مورد نحوه مراقبت از قسمت‌های مختلف بدن و اهمیت عدم دستیابی سایر افراد به قسمت‌های محرمانه بدن آموزش دهید. این آموزش‌ها باید مطابق سطح درک و فهم کودک و با ارائه مثال‌های روشن و واضح باشد.

2- در مورد مفهوم آزار با کودک صحبت کنید: مفهوم آزار و کودک آزاری را با کلمات ساده و قابل فهم برای کودک توضیح دهید. باید دقت کنید که در مورد مسائل جنسی اطلاعات متناسب با سن کودک ارائه شوند و دادن اطلاعات زیاد از حد و نامتناسب با سن برای کودک آسیب‌زا است. برای گفتگو راجع به مسائل جنسی کلمات خاصی را به کودک آموزش دهید تا بتواند با استفاده از آن‌ها راحت‌تر راجع به مسائل جنسی گفتگو کند.

3- الگوی رفتاری کودک برای این‌گونه مراقبت‌ها باشید: والدین باید با رفتارشان به‌عنوان یک الگو روش مراقبت از بخش‌های مختلف بدن از جمله اندام‌های جنسی را به کودک آموزش دهند.

4- به کودکان آموزش دهید که برخلاف قانون است که کسی رفتاری جنسی را نزد آن‌ها یا با آن‌ها بروز دهد و در این مورد مثال‌هایی بزنید. به کودکان آموزش دهید که چه قسمت‌هایی از بدنشان را کسی حق ندارد ببیند یا لمس کند.

5 - به کودکی آموزش دهید که مهاجم هر فردی می‌تواند باشد. این‌که فرد مورد نظر عضو خانواده، دوست خانوادگی، فرد مورد اعتماد خانواده و... باشد رفتار او را موجه نمی‌سازد.

6- به کودکان آموزش دهید که در صورت مواجهه با این درخواست‌ها یا احساس این‌که فرد مورد نظر قصد چنین رفتارهایی را دارد، با نه گفتن و مخالفت، مانع رفتار شده و به سرعت از موقعیت خارج و با والدین تماس بگیرد.

7- به کودک آموزش دهید که احترام به بزرگترها به معنای اطاعت بدون چون و چرا از درخواست‌های آن‌ها نیست و برای آنکه بچه با ادبی به نظر برسد لازم نیست هر خواسته‌ای را اطاعت کند.

8 - به کودک آموزش دهید که به افراد غریبه و وعده‌های آن‌ها اعتماد نکند.

9 - به کودک آموزش دهید در مواقعی که مهاجم به زور متوسل می‌شود با فریاد کشیدن و کمک خواهی و اطلاع دادن به والدین، مربیان یا معلمان و یا استفاده از خطوط تلفنی کمک فوری سازمان بهزیستی یا پلیس 110 امکان آزار را از مهاجم بگیرد. والدین می‌توانند این روش‌ها را در حین بازی، بدون این‌که بخواهند ترس و وحشت شدید در کودک ایجاد نمایند، با او تمرین کنند.

منبع:

کتاب " سوء استفاده جنسی از کودکان " . تألیف دکتر جواد محمودی قرائی. انتشارات قطره

<http://nashreghatreh.com>